

GERSON
IMITATE
CHRISTI

Ejusdem
de passionibus
animae

Sermones









ann 1492

De passionibus anime



Pierre Le Dru

¶ Tabula huius tractatus de passionibus anime A Magistro Johanne gerson. Incipit feliciter.

Finis tabule

¶ Incipit tractatus notabilis de passionibus anime venerabilis viri Magistri Johannis gerson

Passionum feruorem effectum et originem cognoscere: prodest anime ad deuotionis scolam vocate. Sane quemadmodum summa a viciorum est transisse in affectum malicie ita vt iam ipsum vitium ex intimo sensu placeat. sic culmen virtutis est transire in affectum iusticie. Affectus vero vel est passio ab agente derelicta in potentia cognoscente vel similitudinem habet passionis. Non est autem deuotio sine affectione. Nam deuotio quid aliud est quam extensio vel eleuatio mentis in deum per pium et humilem affectum. Rursus. Omnis virtus cum sit affectio moderata et ordinata vicium ex defectu modi et ordinis in affectibus proueniat. nunquid non salubris erit affectionum passionalium cognitio. Passionum quippe ignorata qualitate. neque virtutum neque habituum immo nec ipsius hominis neque temptationum suarum multiplicium poterit sufficiens noticia vel ars adipisci Quo pacto denique sicut oportet orabimus mentem orabimus. spiritu iubilantes in cordibus nostris et laudantes deum. in psalterio decacordo cum cantico et cythara. si desideriorum et affectionum que suauem hanc armoniam reddere habet naturam ignorauerimus: Sentiuntur ab idiotis et simplicibus aliquando experimentaliter tales affectus. nec negamus. Verum tamen additio doctrine multum confert. Hac consideratione promoti sunt sancti patres nominati poemen et arsenius. in quorum ore vix nisi de passionibus carum sermo versabatur: Prefatam igitur materiam de passionibus et earum conditionibus de causis et effectibus de modo quoque vtendi, eis placuit sub aliqui

bus cōsideratiōnib⁹ ptractare. Id qđ reliquizerit (multa aūt relinqūt) īueniet apud sctm thō. in prima secūde septia q̄stione vicesima scđa ⁊ deinceps addi tis quos allegat doctoribus

Pria ꝯsideratō ī q̄ oñdit q̄d sit passio p diffītōēs

Passio est inclinatio q̄dā vel coaptatō seu similitudo et conuenientia derelicta ab agēte impassum p quā trahitur quodāmodo ipm passuz ad agēs. aūt eidē coaptat vel assimulat ⁊ refugit ꝯtrariū. Certe queadmodū ignis generās ignē ex aere reliqt ī igne genito caliditatē et leuitatē. q̄ leuitas suo pōdere vel tractu mouet sursū ad similē ignem et dū illic est q̄escit. odit ꝯo locū deorsū tanq̄ sibi ñ cōuenientē. ⁊ refugit ipsū neq3 q̄etē h3 ī illo sic hō ꝓportiōabiliter affectus p amorē ad aliq̄d. īclinat ad illd. ⁊ si nō h3 desidat ⁊ cōcupiscit ip3: ⁊ si adipiscit q̄escit ⁊ delectat ī eo. odit ꝯo ꝯtrariū et horret approxīatō ez ei⁹ ⁊ si ei ꝯiūgit dolet ⁊ tristat. Et he st sex passiōes. ⁊ tres respectu bōi siplicis ⁊ tres siliter respectu mali ꝑut īferi⁹ docebit. Amor concupiscētia delectatio odiū fuga/dolor vel īquietudo

¶ Scđa ꝯsideratō vbi oñdit q̄ ēt ī reb⁹ pure naturalib⁹ sit īuenire passionē: et de variis noib⁹ ei⁹.

Passio q̄libet inseq̄t cognitōem vel coniunctaz vt in cognitis. vel nō cōiunctam vt in non cogntis. Habet itaq3 quodlibet ens naturale suas inclinatōes certas tanq̄ remēoratū ⁊ directū ab ītelligētia ñ errāte q̄ de⁹ ē. Agit q̄ppe de⁹ oīa tanq̄ sūmū bonū sui ip̄i⁹ diffusiuū. Et ꝑpter seipsū creauit oīa tanq̄ finis oīz Ideo bonū quod h3 rōnē efficiētis ⁊ finis: ponit a btō dionisio primum nomē dei. Cōseq̄uēs est igit q̄ ī re qualib3 dereliquat de⁹ passiōez q̄ sit assimilatio q̄dā vel a coaptatio ⁊ ꝯueniētia vel

inclinatio et tēdentia ad ip̄m ſm ordinē ſue ſapīe. qua fecit om̄ia in numero pōdere. et menſura. Hec autem inclinatio generalis ad finē vltimū per fines particulares et p̄ximos notatur appetitus vel affectio naturalis. q̄n̄q3 pondus rerū. q̄n̄q3 tractus ſeu tendentia. q̄n̄q3 fedus reruʒ ſtabile. q̄n̄q3 amor inſtitus. q̄n̄q3 lex q̄n̄q3 regula. q̄n̄q3 inſtinctus: q̄n̄q3 equitas naturalis. q̄n̄q3 ſenſ⁹ nature. aut aliquo tali vocabulo. Sed res eadem eſt que ſepe nichil dicitſup additū ad ip̄m naturaʒ. neq3 vt accedēs. neq3 vt habitus. ſed vt ipſa natura taliter inſtituta. que ex agente deo et om̄ia diſponente fortiter et ſuauiter habet tendere in talem vel in talē finē/et moueri ad illum ſi abſit vel ſi abſens ſit niſi impediat. et requieſcere in adepto. Odire vero cōtrariū fugere quoq3 nec in illo quieſcere. hoc ſomniaſſe viſus eſt eraclitus dicens o͞ia fieri per litem et amiciciā. Hoc quoq3 dicit ariſtoteles enūciās bonū eſſe quod o͞ia appetunt. Et hunc eſſe finē o͞im deū confeſſus eſt qui ſolus ſicut eſt in effectibilis ab alio. ſic impaſſibilis ſolus inuenit tam paſſiōe p̄fectiua. vt ē illuīatio ī celo q̄ defectiua ſicut ē dolor ī corpe aīato. Niſi forte q̄s abuti auſus diceret ī emanatiōibus diuīs reperiri paſſionē. ſicut generationē filii paſſionem diceremus et ſimiliter paſſiuam ſp̄ūſſctī ſpirationem

¶ Cōſideratio tertia de paſſionib⁹ cōſequētibus cognitionem coniunctam. et hoc in cōmuni.

Paſſio ſeq̄ns cognitōeʒ cōiūctā: reperit in oī v̄tute cognitiua. ī qua paſſiones derelicte ab agētib⁹ īchoāt et terminant ī appetitiua virtute ita vt paſſio talis generalis nomine deſcribi poſſit: q̄ eſt inclinatio vel mot⁹ p̄ueniēs ex cognitione vel apprehēſiōe alicui⁹ vt q̄uenietis vel

disconuenientis.p̄sentis vel absentis. Et siquidem motus ille q̄ q̄nq3 successiuus est. q̄nq3 p̄manēs vel īmanēs. sicut est amare. Si mq̄ cōsequit̄ ad cognitionem pure sensitiuā. sic dicitur passio aīalis. Si vo sequit̄ cognitiōe3 ipsius rōnis deliberantis vel dictantis de particularib⁹ agendis. sic dicit̄ passio volūtaria. vel rōnalis. vel conscientiosa. Si vero se quat̄ cognitiōem pure intellectuale3 seu mentalem in cuius lumine cognoscunt̄ prima principia moralia. sic potest noīari passio. sinderesis vel mentalis excessus vbi fuit rapt⁹ ꝛ extasis. Et ita quadruplex genus passionum potest apud hoīem inueniri naturaliū/aīaliū/rōnalium/intellectualiu3 Et quoniam apud phāntes princicipalis sermo est de passionib⁹ consequentibus cognitione3 sensitiuā tam in aīalibus q̄ in hoībus: eo q̄ ad illas transmutat̄ corpus trāsmutatione sensibili. ꝛ ad trāsmutatiōes istas similiter ipse passiones aliq̄n cōsequuntur. existimamus idoneū tractare primo separatim de passionibus hmōi anialib⁹. q̄bus cognitis facile erit per similitudinem ꝛ coaptionē de reliquis tā natura lb⁹ q̄ volūtariis q̄ intellectualibus hr̄e sermonem.

¶ Cōsideratio quarta. quomō tripliciter cognoscāt̄ passiones animales

Passiōes aīales cognoscūtur ex subito/obiecto ꝛ effectib⁹. Suū equidē subiectum est vis appetitiua sensualis. q̄ respicit bonū tēporale particulare hoc vel illud tanq̄ sibi cōueniēs ꝛ malū tanq̄ discōueniēs ꝛ hoc sub ratōne cōmodi vel incōmodi. q2 ratio iusti proprie non est ibi. nec ꝑ meas ꝓprie sumunt̄ passiones sed magis ipse virtutes in ipa rōne et mente. Causat̄ ergo mot⁹ quidam in appetitiua virtute consequēte apprehensio

nem virtutis cognitiue sensualis exterioris vel in‑
teriori s. Cuius obiectū est veruz simplex. velut que
adecatio rei cognite ad cognoscentem. Bonū vero
supadit cōuenientie rōnē. Et quoniā bonū cōmo‑
di potest considerari absolute sine cōtraditione ali
qua. vel cō siderat nūc vt absens. nūc vt pñs nunc
vt arduū et difficile atq ita proportionaliter de ma
lo. ꝓpterea scdm hoc diuersificatur vel ramificatur
virtus appetitiua et similiter passiones. Et quippe
viriū appetitiuarū. alia concupiscibilis. alia dicitur
irascibilis. quarum distinctio sumit ex abiectis Nā
vis concupiscibilis respicit bonū vel malū. non sub
rōne aliqua difficultatis arduitatis. sz quoniā mul
ta supueniūt nata īpedite cōcucpisibilem in sua in
clinatione vel tendentia ad quietē circa bonum. et
in odio fuga vel inqetatione circa malū. Hinc data
est ei tanꝗ ꝓpugnatrix ipsa virtus irascibilis que
tendit in bonū adipiscendū vel malū depellendum
quale nullū ī deo repit ideo nec irascibilē hz vllam
¶ Consideratio quīta de numero ꝛ sufficiēūa paf
sionum. ꝛ quare passio ire nō habet contrarium

Passionū nūer⁹ ꝛ sufficiētia sumit tā a sub
iecto. ꝙ ab obiecto. Uis itaqꝫ ꝯcupiscibi‑
lis vel respicit bonū ꝫmodi absolute ꝛ sic
cāt amor vel libido ꝙ vel est coaptio vel inclinatio ꝙ
dam ad bonum cōmodi: vel respicit illud vt absens
et sic causat desiderium et concupīa seu cupido vel
cupiditas. quasi satageus illud adipisci. Uel respi
cit bonum commodi vt iam adeptum. et sic causat
delectatio: vel leticia. vel voluptas: ¶ Dicendum
quoqꝫ est ꝓportionaliter de tribus aliis passionib⁹
respectu mali seu incōmodi: quale si apprehēditur
absolute; sic est odiū. qꝺ est discōuenientia ꝙdam et

disporportio passi ad ipm malu Uel apprehenditur
malu vt absens. licet vt imminens ꝛ sic oritur fuga
vel abominatio vel horror. Aut apprehendit ipm
malu vt ia psens ꝛ sic orit tristicia dolor. et angu-
stia. cu similibus Et ita sex regim⁹ passiones in co
cupiscibili. tres respectu boni. amorez desiderium ꝛ
delectationem. Et tres respectu mali. adiu scilicet
fuga ꝛ dolorem. ¶ Rursus ipsa vis irascibilis cum
non respiciat bonu vel malu nisi sub rone difficilis
et ardui ad adipiscendu vel fugiedu: quale nullum
est bonu vel maluvt presens ppterea manet solum
in tendetia vel fuga. Na qdqd est psens vel ade-
ptum vt tale est cadit in ronem cocupiscibilis Ten
dit ergo vis irascibilis in solum bonu vel malu ab
sens tanq difficile: ad optinendum vel refugiendu
seu depellendum. Et siquidem hoc fiat respectu bo
ni futuri cum fiducia adipiscendi. sic dicitur spes.
si cum diffidentia. sic dicitur desperatio. Si vero fi-
at respectu futuri mali et hoc cu fiducia repelledi ꝛ
oppugnandi. sic habemus audaciam si cum diffide
tia sic met⁹ aut timor exoritur. Et vtrobiqꝫ fiducia
vel diffidentia potest inueniri nunc cum certitudi-
ne: nunc sine certitudine. Quis iste passiones certi-
tudinem magis importare videantur Si ergo qua
tuor habem⁹ passiones in irascibili. duas respectu
boni discipulis futuri spem desperationemꝫ et duas
respectu mali futuri difficilis audacia et metuz seu
timore. Supadditur qnita passio respectu mali p-
teriti quam dicimus iram. dum vis irascibilis as-
surgit advindicta illate iniurie q iniuria apprehen
ditur vt lesiua pprie excellentie ꝛ inductiua mino-
ratois seu vilipensionis. Ideo qrit vicissitudo qda
lesionis tanq ages cotra patiatur vt dignum est et

sic fiat quedam equalitas. et hoc apphendit vt dif=
ficile vel arduū. Sȝ cur hec passio nō hȝ cōtrariam
Rñdemus ꝙ virtus irascibilis sic affirmet ꝙ nullo
mō satagat vel audeat assurgere in vindictam iniu
rie iā illate. hoc non fit nisi duplici cā. Una quia ma
lū apprehendit vt presens ⁊ ineuitabile ⁊ ita cadit
sub ratione tristabilis ⁊ dolorosi. nec exit rationem
cōcupiscibilis. Aut hoc fit qꝛ vis irascibilis non sa=
tagit in vidictā. et ita cadit a ratione ire. qꝛ reputat
ꝙ iniuriās satis contra passus est aut contra patie
tur sine vlla difficultate qñcūqȝ placuerit. et ita q̄e
tatur seu q̄escit. et quodāmō delectat̄ tanꝙ in ade
pta victoria et iterū spectat ad cōcupiscibilis rōnem.

¶ Consideratio sexta de ordine passionū inter se et earum originatione ab inuicem

PAssionū aīaliū pria ⁊ velut vnica radix. ē
amor seu libido. Amor q̄ppe aīalis ē īcli
natio vel motus cōsurgēs ī aīali ex app=
hensione boni. vel tanꝙ boni sibi. vt poete ꝙ valet
ad suū esse vel bene esse conseruādū. Cū igitur bo
nū prius sit ꝙ malū (nā malū nō dicit̄ nisi priuatio
boni. ⁊ habitus non est dubiū prior est priuatione ⁊
vnde nec aliquid odio habet̄ nisi qꝛ alicui quod dili
gitur apprehenditur esse cōtrariū) supest vt omnes
passiones respectu boni precedant eas q̄ directe et
de primo malū respiciūt tā in concupiscibili ꝙ ira=
scibili. Inter eas vō q̄ circa bonū vsantur. vt sunt
desideriū delectatio spes. desperatio. amor qui ab
solute bonū respicit precedere habēt passiones ha
bentes pro obiectis bonū vt absens vel vt iam ade
ptū vel vt futurū et arduū. aut sub aliqua tali con=
tracta rōne. ¶ Habemus cōseq̄nter ꝙ vis cōcupi
scibilis prior est ad irascibilē. Quis passiōes irasci=

biles frequenter ad cõcupiscibilem terminetur. vt
spes vel audatia ad delectationem si vincant despe
ratio ⁊ metus si vincantur cadunt. Inuenimus pre
terea ꝙ oẽs passiones reducuntur ad quattuor prĩ
cipales. duas ĩ concupiscibili. que sunt delectatio ⁊
dolor. et duas in irascibili que spes et metus appel
lantur. Sed ⁊ sub generaliorũ consideratione oẽs
reducuntur ad duas. secundũ duplicẽ rationem. scꝫ
boni ⁊ mali. Et ille sunt. delectatio et dolor. Tãdẽ
fit oĩm ad vnã velud radicalem originem reductio
scilꝫ ad amorẽ. licet cõsũmatior ⁊ pricipalior passio
sit delectatio consequens hunc amorẽ et quiescit in
re iam adepta. Amplius vero licet amor seu libido
sit prima passionũ. fortiť tamẽ ipsa concupiscibilis
nomen a cõcupiscentia vel cupidine. Etiam scꝫ fi
ctionẽ poeticã dr̃ ꝙ cupido deus amoris est ⁊ filius
veneris. Et hoc qꝛ bonum absens vel desideratum
magis facit sentire ceteris paribus ratione defec-
tus et indigentie. tanꝙ opposita iuxta se posita ma
gis sẽtiant. Similem assignare possumus causam
cur irascibilis ab ira potiꝰ ꝙ a spe vel audacia no
mineť. Ira ꝗppe respicit minorationẽ seu vilipensi-
onem. ꝗ inter mala maxime fugiť. sicut ex aduerso
excellentia magis appetitur. Et ita appetiť vt vite
ꝓprie aliqñ preferať quẽadmodum introducit po-
eta eurialus. Et hic est animꝰ mortis cõtemptor
⁊ illuꝫ. Qui vita bene credat emi quẽ q̃ris honorẽ

¶ Consideratio septima ꝙ passiones brutorũ pul
chre sunt et bone.

Passiões oẽs in aĩmalibus brutis censende
sunt bone ⁊ pulchre. Exempli gratia. Auda
cia ⁊ aĩositas in leone ⁊ gallo. ira in tigride
et apro voluptas in porco hirco et passere/

timiditas in lepore & oue fraudulētia in vulpe adulatio in cane superbia in equo tristicia & melācolia in cato. auaricia in cornice. Itaqꝫ passiōes iste neqꝫ male sūt vel deforēs in genere moris cū desit ipsis aīalibus arbitrii libertas ī qua fūdatur ratio laudis seu vituperii. Neqꝫ turpes dici possunt male in genere entis. quoniam ens bonū & pulcrum cōuertuntur Propterea tantandem habet q̄libet res sit substantia sit accidēs de bono & pulchro. quantum de ente. nec habere potest malum contrariū. Amplius vero quelibet res naturalis dirigitur in suis motibus ab intelligētia non errante. vt dictū est iā ex sn̄ia phōrū. cui cōformās se augustin9 dixit q deus sic res quas cōdidit āministrat. vt eas ꝓprios motus agere sinat. vbi aūt deest. error ꝫet adest rei. id qđ sibi est ꝓpriū desit et turpido necesse est. Quot passiones in brutis aliquando turpitudinis arguimus. vel horremus. & odimus. & expugnamus. Respondemus hoc ideo fieri. qꝛ nobis & desideriis nostris aduersantur. inferuntqꝫ lesionem : aut aliqua tali ratione. Monstra ꝑinde q̄ videntur esse pecata et turpitudines in natura quomō ad causā primā & finē vltimū relata pulcra sint. videre facile est

¶ Cōsideratio octaua q aīales passiones ī statu pcti plerūqꝫ turpes & male sunt in homine.

Passionales aīales in hoībus viatoribus sūt vt plurimū vitupales male & turpes. Inueniemus hoc esse verum non solum ex determinatione fidei sꝫ ex naturali deductione si ꝓspexerim9 conditionē & finem sm quē homo condit9 est. Homo nāqꝫ cum sit nature rationalis ipe factus est vt discerneret inter bonum & malū. & vt malus bonum magis deligeret, Constat vero deum esse summum bo

nū. Ordinatus est igitur homo ad cognoscēdū ⁊ di
ligēdū deū. ī quo stat sua iusticia seu bonitas ⁊ glo
ria Oportet quoqꝫ vt hoc assequatur aliquando ho
mo alioquin frustra ⁊ insipiēter ad hunc finem fuis
set ordinatus supra brutalem naturam. Ex hac ra
dice veritatis phīce sequitur ꝙ homo debꝫ sūmū bo
nū sūme diligere. ⁊ magis ꝙ parua bona aut ꝙ ma
la. Debetqꝫ ad operationes sue partis principalis
que est ratio. magis inclinari. ꝙ ad illas corporis:
Debet quanto erit iustior iusticia morali. vel nullo
modo vel minus affligi. Debet secundū portionem
superiorē ⁊ diuinionē ac liberā. dirigere iferiorē et
ei libere et sine contradictiōe dn̄ari. Debet habere
corpus suū tanꝙ instrumentū conforme rationi im
mortale scꝫ nec impediens sed adiuuans rationem
ac minus indigens ꝙ corpora inferiorꝝ naturarum
Sed oīm istorꝝ ac similiū videmus in hoībus con
trariū ꝓpter passiones corporis q̄ trahunt aīam ad
delectationes sordidas ⁊ malas. trahūt in errores
et supsticiosas insanias. trahūt magis ad operatio
nes corporis ꝙ ad operationes virtuosas. trahunt
ad obligationē. ignorātiā ⁊ incertitudinem. trahunt
ad afflictiones ⁊ rebelliones. ad penam ⁊ mortem
plus ꝙ in brutis. ⁊ iiustis sepe plusꝙ ī iustis. Quid
superest: nisi concludere tales passiones esse contra
rationem ac debitum ordinē nature primitus insti
tute. Hic autem ordo aliter puerti nō potuit et pōt
ꝙ ex culpa libere ꝑpetrata ꝑ ingratitudinē contra
deū. Sicut vidit q̄ deplorās dicebat. Homo cum in
honore esset ⁊c. Sed heu iā non similis. sed deteri
or et turpior. Sūt igit̄ passiones huiusmōi vitupa
biles. q̄a tollunt obedientiā. Sūt ⁊ male et turpes
tanꝙ pullulantes in hoīe ex viciosa radice modum

specie et ordine. Preuenisset quippe iudicium rõnis qd oporteret subiecq turbãt/ligant / atqz tirãnisant dominium rõnis. ita vt nimis sentiat homo illã sen tentiam. Corpus qd corrũpitur aggrauat aiam. Et illud. Jugum graue super filios ade. Deniqz multi phõz experiẽtia et rõne cõuincti. cõfessi sũt hãc cor ruptionẽ lz advnacãm nequaq̃ puenerint. Tandez ex his radicibus q̃ multiplicius extendi potuerant necessitas orit recreatiõis humane p mediatorem christum deum et hoiem Aliocqn finis humane crea tionis i nichilũ corruisset p tota specie. qa non ad gliam sue viuificationis et fruitiõis. sz ad penã eter ne dãnationis tota deuenisset. quod sapiẽtie diuine sueqz potentie et bonitati neqz decens neqz rõnabi le est ascribere Deus quippe et natura nichil faciũt frustra. Hinc ortum habuit illa exclamatio prophe tica. Mundq eni vane cõstituisti omnes filios hoim dans intelligi q nequaq̃. Notẽtur tamen pro his que dicat sequens consideratio

¶ Consideratio nona q in statu innocẽtie fuissent animales passiones honeste et bone. vbi etiam osten ditur qñ sunt bone quando non in statu culpe

Passiones aĩales p statu nature institute fu issent pulcherrime. Huius ratio est. qz nulla p̃uenisset iudicium rõnis. sz ad obsequiũ et nutũ ei9 vel surrexisset. vel qeuisset Sic in xpo neqz dolorẽ neqz concupiscentiam. neqz desiderium. neqz spẽ. aut metũ iuenire erat. aut aliam passionis cuius cũqz similitudinẽ nisi subseqnter ad imperiũ et di ctamen rationis. Porro qlibet homo q̃to amplius pfecerit in virtutib9 moralibus atqz gratuitis. tan to reformabitur ordo iste i eo vt passiones nõ p̃ue niant aut obruãt iudiciũ rõnis sz poti9 ad eius ius-

sionē moderentur. Hinc ortū est diuinū illud aristo
telis verbū q̄ in virtuoso oīa cōsonāt rationi. Si ta
men in hominibus est inuenire talē p̄usq̄ corp⁹ mor
tale hoc ꝛ corruptibile induerit incorruptibilitatem
ꝛ immortalitatē ꝛ absorpta fuerit mors in victoria
Sic fortassis eleuare naturā hūanā voluerunt ipsi
stoici dum dixerūt q̄ virtutes sunt impassibilitates
non vtiq̄ q̄ virtuosi nichil sentirent aut paterentur
alioq̄n lapidibus essēt pares. sed q̄ passionem q̄li
bet p̄uenit virtuosus. nec surripit aliqua velut effre
nis atq̄ tirānisans rōnem Sed status talis vt eque
faciliter acq̄reret q̄ pulchre et cito describitur. Epi
curei autem q̄ naturā hūanā in bestialē detorq̄bāt
nec aliq̄d porro melius aut diuinius ponebāt in bo
nis. dixerunt conseq̄nter passiones oēs esse pulcras
ꝛ optimas. Ita enim de bestiis iā diximus. Ceterū
aristoteles quasi mediū inter p̄gens negauit passio
nes oēs bonas eē. q̄ multe p̄ueniūt ꝛ impediūt ra
tionē. Negauit nichilominus omēs iudicantes esse
malas et turpes. eas videlȝ que ratione regerētur
Puto q̄ ex istis facile est elicere regulam gn̄alem
de morali bonitate vel malicia passionū. Dū enim
passiones regi debent rōne nec regūtur. ille tūc iu
dicande sunt aut criminaliter aut venialiter mala
Nā sensualitas ī homīe p̄cipiat de voluntate in hoc
q̄ ordinata est audire rōnem quā dū renuit audire
peccat et turpis est. Bruta vō nullā hoc mō h̄nt cū
rōne colligātiā. nec ordinata est eoꝝ brutalitas ob
tēpare rōni cōiūcte quā nō h̄nt. ¶ Sed oritur dif
ficultas de pueris ꝛ fatuis nō h̄ntibus vsum rōnis
primitus institute. interī sūt sui motus illi passiona
les turpes non hūiles modū speciē vel ordinē qua
lē hūane nature postulasset integritas ita vt verū sit

iuxta hanc considerationē. q nemo viuēs est sine pec
cato super terrā. etiā infans vnius diei Solus crist⁹
post pctm̄ primi hoīs. sicut habuit īnocētiam origi
nalē. sic ī solo regno aīe sue seruata est iugiter ab in
stāti cōceptiōis sue talis obediētia sensualitatis ad
rōnē. qualē primaria nature institutio ī hoīe planta
uerat Et talē neq̄ in vgine maria/ neq̄ in iohanne
baptista dū infantes essent īuenire erat. Quis hec
destitutio nature nequaq̄ iputaret tunc rōni ad cul
pā actualē ꝛ mortalem vel venialem apud eos sicut
nec apud nos dū infantes sumus. ꝛ dum non habet
ratio liberū vsum suum absq̄ omni precedenti cul
pa actualiter nostra. Secus vbi culpa nostra in cau
sa est. Nichilominus essent hic attendenda multa
circa conditionē status innocentie et circa liberum
dominium quod habuisset ratio pro omni tempore
supra sēsualitatē tā ī pueritia q̄ in senio tā motib⁹
potētiarū naturaliū cuiusmodi sūt nutritiua vegeta
tiua ꝛ generatiua. q̄ sensitiuarū sicut sūt ymaginati
ua ꝛ fantastica. ꝛ exteriores q̄nq̄ potētie de quib⁹
non est hic dicendū p singula sicut nec quale dn̄ium
in istis comprehensores fuerint habituri

Cōsideratō decia de duplici origīe passionū a ra
liū. q̄ scȝ ē exteri⁹ sēsibile ꝛ interior ratio vel spirit⁹

Passionū animalium. generalis origo duplex ī
uenitur. Proueniunt enim frequēter ex sensi
bilibus exterioribus agentibus in ipsos sensus. vt
in visum. auditum. gustum tactum. ꝛ olfactum. ꝛ hic
modus in homīe est velut ab inferiori. Proueniūt
nichilominus velut a supiori dū spiritus rationa
lis actuatus hac vel illa cognitione ex consequenti
volitione vel nolitione impat mēbris inferioribus
mouens ea quēadmodū xp̄s horribilē mortis ap

prehensionē īmisit a rōne in sensualitatē. Talis et colligatio cōiungit portionē sensualē ad portionem rōnalē. sic ꝙ vicissim actus vnius redūdat in alterā. Quāuis in non virtuosis tractus sensualitatis sit fortior ⁊ ita fortior ꝙ nō est ī ꝑtāte rōnis nō tangi irruentibus primis passionum motibus licet sub ea sit ille appetitus ⁊ dicitur eius taliter ꝙ neq̄t ab inuita rōne consensū extorq̄re. Secus in ꝑfecte virtuosis. secus ī beatis. secus ī xp̄o. secus ꝑterea in statu primario. de quo ꝓbabile est sentire ꝙ nūꝙ nisi desup impante rōe potuisset qd̄cūq; sensibile forinsecus agere insensus. Alioqn vix haberi potest exitus qn necesse sit cōcedere deceptiōes ⁊ errores potuisse contingere ꝑ illo statu. ⁊ passiones de necessitate ꝓuenisse rōez. Expediūt aūt se leuiter q̄ sentiunt vt diximꝰ sane modo nūc apud naturā destitutā contrario. qm̄ necesse est vt om̄is nostra cognitio īcipiat a sensu deorsum. Tūc aūt de sursum semꝑ descēdit.

¶ Consideratio vndecima concordans stoycos cū paripatheticis in positione passionum in spiritu interiori rationali.

PAssiones suas suo modo dicēdus est hēre spūs noster ratiōalis: siliter ⁊ ratio seu voluntas. Presupponēda sunt hic oīa q̄ de distinctione spiritus et rationis et sensualitatis tradiderunt doctores sacri non discrepantes in hoc a phīs eleuatis. de quibus in alio loco tractauimꝰ dū scientiam de theologia mistica vtraq; declaret tam speculatiue ꝙ practice conati sumus. Et ꝙtum patitur presens breuitas dicimus iuxta iam notata ꝙ sicut ad cognitionem sensualem natus est sequi quidam motus ad prosecutionem vel fugandum apprehenditur aliquid vel tanꝙ conueniens vel disconue

pleIens. Sic suo modo nata est sequi quedam affe-
ctio longe tamen purior ad cognitionem spiritus in
lumine pure intelligētie a fantasmatibus denuda-
te dum se ad lumen eternū desup conuertit quasi
ad speculū quoddā eternitatis ꝛ ad mōtes eternos
a quibꝰ mirabilit illuminat deus voluntas similiter
dū insequtur cognitionē rationes quasi mediā inter
lumē spūs cognitionē sēsus habet in se motus pas-
sionales suo modo ꝗ tamē nō alterant per se ꝛ ime
diate corpus qꝛ nec fiūt organo mediāte corporeo
quēadmodū passiones sēsuales oriuntur quarū af
fectus varii sunt in corpore vt ad leticiam sequitur
dilatatio cordis. ad tristiciam cōstructio ad irā su-
percalefactio. ad timorē frigefctō. ꝛ ita de reliquis
Unde cor in gaudio paulatim dilatatur et maxime
ad interiora ꝓpter quod moueri dr a medicis ver-
sus pectus. In tristicia vero paulatim econtra scilꝫ
ad interiora et maxime versus deorsum. In ira ve-
ro subito versus pectus. In timore vero mouetur
ad oppositū subito. In verecundia subito ad vtrunqꝫ
in angustia vero paulatī. Et ita non ponunt medi-
ci nisi sex passiōes iuxta sex modos alterādi cor ip
sum. Aduertat aūt studiosus diligenter hanc de
passionibus distinctionē. quoniam multa videt inter
sapientes varietas. de modo ponendi vel negandi
passiones nisi concordaret eos ista consideratio si-
ue distictio. Posuerunt stoici passiones non cade-
re in sapientē ꝓut prosper improbat ex sacris litte-
ris. Aristoteles similiter eis per rationes ab expe-
rientia sumptas contradicit. Sꝫ intelligamus quid
in re sentiunt ꝛ eos statī cōuenire videbimus: Con
cedunt stoici gaudium sapienti. leticiā tollunt tanꝙ
vanū aliquod et ludicrū nec seuerum. Concedunt et

sapienti amorem virtutum et odium viciorum et spem bonã et fugã vel horrorẽ ĩhonestatis. Alioquin nullum in sapiẽte plus q̃ in lapide virtutis locum linquunt. Negant tamen in sapiẽte timorẽ/ misericordiam dilectionẽ/ iram/ tanq̃ egritudines et morbos animi pestiferos sicut nominat cicero in de tusculanis. Sic sentire visus est boetius dum has quattuor passiones abiciendas in inquisitione veritatis metrice iubet. Tu quoq; si vis lumine claro cernere verum tramite. recto carpere callem. gaudia pelle. pelle timorem. nec dolor assit. Spemq; fugato. nubila mens est vinctaq; frenis. hec vbi regnant. Quis tamen existimauerit boetium vel alterum sapientem negauisse qñ plures et varii sint animarum nostrarũ ad virtutes et advicia spũales affectus. ecce q̃ differẽtia negationis et cõcessionis passionũ inter philosophos magis ex noĩe q̃ ex re pendere videtur. Cum vero sit consideratio nostra q̃ passiones suas suo modo dicendus est habere spũs rationalis. Similiter et ratio seu volũtas proportionabiliter ad appetitum sensitiuum differenter tamen

¶ Consideratio duodecima quomodo nomĩa passionum sensus transferuntur ad passiones mentis et spiritus. et de differentia earum

PAssiones spũales magis attendende sunt anime ad deuotioned vocate quã sensuales vt illas adipisci et etiam ꝫm eas affici mereatur. Si enĩ deuotio est sicut est eleuatio mentis in deum per pium et humilem affectum vtiq; iam affectus ille non est intelligendus esse solum sensualis que frequenter non est in nostra potestate nec respicit iustum vt iustũ est. nec est solius voluntatis insequentis cognitionẽ. portionis inferioris ipsius rationis aspicien

tis fantasma licet absque fantasmate non sit quoniã hoc nondum est perfectorum qui per consuetudine exercitationis habent sensus spirituales insitos in apice superioris portionis ipi⁹ rõnis. quia portio legibus eternis innititur in lumine pure intelligentie impermixte loco et tempori. Et qm̃ noim grandis est sepe penuria quorum nichilomin⁹ institutio libera ẽ Transferam⁹ deiceps noĩa passionũ aĩaliũ de qb⁹ phĩ tractauerũt ad affectiones hmõi spũales qles hz aĩa dũ cõtẽplãs deũ amat ipsum vt totũ amabilem. ɔcupiscit ipm̃ vt totũ desiderabilẽ fruit̃ ⁊ qetatur ⁊ delectat̃ ĩ eo vt ĩ toto bono vtrũq3 iam adepta Odit vo quicqd ab hoc toto amabili. toto desiderabili toto delectabili separe põt. Hic illud sibi vehemẽtissimũ odiũ ad pctã. horror ⁊ abomiatõ ⁊ fuga ⁊ detestatio si videant̃ istare. dolor aũt acerbissimus ⁊ iqetudo molestia si forsã affuerit hic pterea spes ingẽs dũ ɔsiderat magnificẽtissimã ⁊ munificẽtissimã dei liberalitatẽ repromittere eťna audacia rursus magnanimus in aggrediẽdo grandia ppter deum zelus quoq3 diuini cultus et honoris Desperatio autẽ in viribus propriis vel de viribus propriis vt ex consideratione tantorum discriminum ⁊ diuinorum iudiciorum inscrutabiliũ metus ingens. Ecce habemus in spiritu passiones vndecim principales amorem/concupiscentiam / delectationem / odium/ fugã/tristiciã/spem/desperationem/audaciam/metum/iram/vel zelum. Et vt ad vnũ dicamus et differentiam propriam assignemus passiones aĩales vt tales sunt versantur circa rationem cõmodi vel incommodi. Spirituales vero ad rationem iusti vel iniusti respiciunt

¶ Consideratio terciadecĩa in qua per figurã osten

ditur quomodo passiones causate ex consideratio ne diuinorũ iudicioꝝ sint iugiter contemplande

Passiones spirituales habentes originez ex cõsideratõne pura ꝛ lucida iudicioꝝ diuinorũ quo ad bonos et reprobos habende sunt iugit apud deuotos tanꝙ centrũ aliquod vel cardo vel axis sydus immobile inter volubiles alias quales cũqꝫ ꝛ vndecunqꝫ surrexerint passiones Puto ꝙ passiones huiusmodi spirituales habuerat qui dixit. Dñe ãte te omne desiderium meum. Et rursus Oculi mei semper ad dñm. Pro cuiꝰ intellectu placeat vti manuductione grossa figurali. Constituamus nauim in medio mari ordinemus eam et armemus tam hominibus ꝙ instrumentis omnibus reqsitis sit in medio nauis malus erectus portans velũ expansuz ad ventorũ susceptionẽ sit in sũmitate mali rector nauis ita collatus ꝙ põt quaꝙ 𝔛 suz sursuz ꝛ deorsuz. dextorsũ. ꝛ sinistrorsum. ante ꝛ retro prospicere sibi de oĩbꝰ itavt neqꝫ fluctuose elationes maris neqꝫ caligiens nebulose. neqz vndarum aspersiones. neqz extensiones. neqz destẽsiões veli pro varietate ventorũ. neqz concursus ꝛ occursus nautaꝝ seu remigantiuz seu nauim regentium valeat obstare quominus inspiciat omnia que vidẽda decreuerit. Talis rector ꝛ si feratur nũc hac nũc illac per hanc nauim. si circunsonantes etiã varias mutationes ꝑdictas perpeti compellis /nichilominus liberum semꝑ habet ꝓspectũ ad ĩmobilem celi plagã quã paulũ noiamꝰ. Detorquet insuper oculos ꝛ si dum placuerit per oẽm circũquaqz infimis regionẽ. Existima talẽ debere esse spm in nauicula corporis qualis tibi descriptꝰ est rector nauis. Ascendat ipse oportet arcem seu speculam synderisis

quã appellauit mistice pphã. montem domini pau
lus celum tertiũ· iohannes esse in spiritu prospiciat
ex illa specula tanq̃ ex summitate mali stabilẽ celi
axem q̃ deus est. q̃ scz stabilis manẽs dat cũcta mo
ueri videbis q̃ spũs iste poterit annotare vẽtos pas
sionũ variarũ tanq̃ ex duodecim ptib' et plagis du
centiũ originẽ. A deo a bono angelo. a malo. a ce
lo. ab inata ꝯplexione. ab actione. qualitatũ pria
rum. ab actione. qualitatũ secũdarum. ab ymagia
tiua virtute. a spũ. a rõne. ab habitib' acq̃sitis vel
innatis. Tandẽ a varia ꝯbinatione seu cõfigurati
one causarũ predictarum. sup quibus oĩbus consi
derandũ aliquid estimamus per singula

¶ Cõsideratio quartadecima q̃ passiones spũa
les causantur a deo mediate et immediate

Passiones spũales originari a deo tã me
diate q̃ imedi ate fatẽdũ est. Si oĩs sapi
entia a dño deo est. et sapia dr a sapore fm
nomẽ suũ· Si p̃terea gratiã ṽtutes et dona ĩfundi
pernaturaliter a deo nemo fidelis ãbigit. Si rurs'
virt' sacramẽtoꝝ attingit saltem ministraliter ĩ spi
ritũ. Si deniq̃ multi sint tract' dei amorosi quales
orabat aĩa sctã in canticis Trahe me inquit post te
curremus in odorẽ vnguẽtoꝝ tuoꝝ. Et hec oĩa atq̃
similia cũ sint passiones ipsi' spũs vel causant eas
q̃d supest nisi vt fateamur deuz agere passiones in
spm̃ vsq̃ a deo q̃ iubilet et exultet spũs ĩ deo salu
tari suo: Ampli' si naturã q̃nq̃ sẽsuũ spũaliũ ꝓspi
cim' · si suã hñt similitudinẽ ad sensus corporales ĩ
uenimus q̃ deus est ipsi auditui spũali armonia so
norissima et ipi visui lux splendidissima et ipi gustui sa
por dulcissim' et ipi olfactui odor suauissim' et ipsi
tactui amplexus iocundissim' Porro semel locut'

est deus p scripturã suã sacram q̃ ꝯuls ꝛ idipsũ nõ
repetat semꝫ p p singulos vt dicit iob: repetit tamen
aperiendo sensuz vt intelligant huiusmodi scriptu
re. Repetit quoqꝫ induẽdo mentẽ virtute ex alto. Re
petit inclinando. inspirando: alliciendo. illuminan
do. stabiliendo vt nõ solum intelligantur sed imple
antur ꝛ amẽtur. Puto sic affici postulabat q̃ dixit ꝓ
Concupiuiuit aĩa me de ius. tu. in omni tempore cu
ius rationẽ vnaꝫ reddit· Quia testimonia inq̃t tua
meditatio mea est et consilium meũ iustificationes
tue. Bonũ certe securũqꝫ consilium. iustificationes
dñi quas scriptura sacra tradit qd cõsilium qui de-
serit volens inuiti ꝓprie vel aliene prudẽtie hũane /
volẽs ꝑterea seq̃ desideria cordis tui ꝛ ire ĩ adinuẽ
tõib⁹ suis vt tãdẽ ꝛ fallat ĩter tot varietates affectu
um videlꝫ oriẽtiũ necesse est ꝓut infra docebitur
¶ Consideratio q̃ntadecia ꝙ passiões spũales q̃n
qꝫ causant a bono angelo ꝛ de modo causandi

PAssiões ab angelo dei bono freq̃nter im
mitti credẽdũ ẽ. Nolo q̃sqꝫ expectet vt nũc
ꝑtractem⁹ studiose mõs q̃b⁹ ãgelic⁹ spi-
ritus copulari põt ad hũanũ illustrãdo ipm afficiẽ
do. monendo ꝛ docẽdo. Perscrutatõe q̃ppe con-
q̃sitio fit a doctorib⁹ scribẽtibus sup ꝯm sentẽtiarũ
Fatemur itaqꝫ ꝙ angelus nõ illabit in spm̃ nr̃ꝫ q̃m
hoc ipm solius dei ꝓpriũ ẽ q̃ ita spm̃ nr̃m sol⁹ põt
dñantur possidere fortiẽ atqꝫ suauiter vt sepe motõi
atqꝫ viuicationi spũs noster obediat vltra. ꝛ sic vl-
tro tñ vt nõ hẽat phas obniti ꝛ hũc ingressum dei
dñantiũ noĩam⁹ illapsũ Sũt nichilomin⁹ alii modi
q̃b⁹ angel⁹ bon⁹ agit in spm̃ nr̃m. vn⁹ est p applica
tionẽ ĩmediatã sue substãtie ꝛ virtutis ad spm̃. Non
q̃dẽ naturali ordĩe ꝓ statu p̃ntis mĩsie sꝫ dispẽsati

one supnaturali. Facta aũt applicatõe tali cũ ãgelus sit substãtia luïosissĩa ꝟtuosissĩa ac benignissĩa qs negauerit quĩ alliciat ⁊ quodãmõ trahat spirit⁹ nr ab hmõi lumïosa ⁊ benigna et suaue olẽti ꝟtute tanq̃ si ferrum trahat a magnete vel appetitus ab obiecto placidissimo ⁊ conuenientissimo moueatur presertiꝫ si fuerit sp̃us noster purus castus. integer et sanus sine discrasia febuli corruptiõis viciose. sñ interpositione sordidarũ cogitationũ cũ desideriis turpibus ⁊ fedis Porro sicut ymaginati sunt phãtes q̃ actões celi corpori ꝑ omnẽ orbẽ stellarum et planetarum et per omnia zodiaci signa formãt corpus humanum influunteꝫ et imprimunt in ipsum cõcathenatione quadam indissolubili. Proportionali similitudine dicere possumus q̃ ex dispensatione dei gratuita quelibet celestis hierarchia a summo vsqꝫ deorsum per oẽm iuncturã spiritualẽ influere habet in humanũ ip̃m quilibet angelus suo mõ mediate vel ïmediate Sic seraphin ïflãmat. cherubin illustrat. throni stabiliunt. Et hoc secunduꝫ tuis vires aïe affectiuã: s. intellectiuã ⁊ executiuam. Et secundum tres eius portiones superiorem; inferiorem. et infimã sensualeꝫ. Vñ ⁊ approplatius prima hierarchia mouere dr̃ portioneꝫ superiorem aïe q̃ respicit prima principia. secunda portionem inferiorem que respicit conclusiones generales Et tertia portionẽ sensualẽ que ad singularia magis dilabitur. Quisqs preterea studiose recogitauerit ea que tangere superficialiter intẽdimus de causis naturalibus passionum animaliũ ꝑ quas disponit vel indisponitur sp̃us ad passiões spirituales. aduertat q̃tum dominium habeat bonus angelus ad inducendum salteꝫ dispositiue hos vel illos sp̃ũales affect⁹

disponendo vel immutando sensus corꝑales tã in‑
teriores q̃ exteriores qui sunt organice potentie et
hoc varus modis et pene infinitis iuxta variationẽ
applicationũ multipliciũ huius vel illius cause cor‑
poralis. Verũ de his nõ est hic dicẽdũ ꝑ singula

Consideratio sextadecima quõ malus angelus causat passiones spũales deo ꝑmittente.

PAssiones spũales ꝑturbant crebro ab immissi‑
onibus ꝑ angelos malos factis possunt quidã
angeli mali q̃tum dei prouidentia permiserit age‑
re similia multa ad angelos bonos tam ob subtili‑
tatem vigorẽq3 substantie sue q̃ ob perspicuitatem
naturalis ingenii. q̃ propter experientiã diutur‑
nitatem nunc in naturalibus actionibus sursum et
deorsum in celo et in terra. Nunc operationibus mi‑
raculosis angelorum et omnium spirictum beatorum
q̃uis errent frequenter: Execat eos malicia amẽs
superbia furiens sine lege ⁊ ordine liuor insaniens
Execat eos iustum dei iudiciũ illudẽs eis et peruer‑
sissimos eorum cognatus aduersus electos suos con‑
uertat in vsum sue bonitatis. Trãsfigurat se ange‑
lus sathane i ãgelũ lucis. sicut tradit aplũs qd fieri
sic potest vno modo intelligi vt ipse malus celet in‑
natam maliciam ⁊ horrificos affectus suos fingen‑
do se placitum pulchrum et benignũ ad exemplar
bonorum angelorum. Imitando preterea doctri‑
nas et obseruationes eorũdem beatorũ spirituũ in
amore caritatis et virtutum tam vt seducant facili‑
us q̃ venerentur et colantur sicut deus. Nam pro‑
pter quid aliud inuenimus sup̃stitiõib9 magicis fie‑
ri thurificatiões ⁊ oratões deuotas ⁊ ieiunia petit
quoq3 fieri ministeria ꝑ pueros innocentes nisi vt
efficatius fallat ⁊ colatur sicut deus. Deniq3 quan‑

tas habeant efficacias ad immutationes corporis actiones iste malignorum spirituum. scriptura sacra docet de magis pharaonis et alibi et ratio certa deducit preconcesso quod demones aliqui sint aduersus quos nobis est colluctatio. sicut tradit apostolus. Et idipsum et sancti patres multis supra numerum argumentis experti sunt

¶ Consideratio decimaseptima quomodo passiones spirituales a celo dispositiue causant et a qualitatibus secundis celesti influxu et primarum actione qualitatum causatis.

Passiones spirituales immittuntur a celo mediate tamen et solummodo dispositiue similiter a qualitatibus secundis consequentibus celestes influxus et primarum qualitatum actiones. longus esset hic sermo de tractione astrologorum quod celestes actiones in corpus humanum secundum varietatem signorum et planetarum est aspectuum ut quod saturnus inducit ad tristiciam. Jupiter ad leticiam. Mars ad iram Sol ad audaciam. Venus ad concupiscentiam et ita de reliquis Inde venit distinctio illa. quod planetarum alius est beniuolus. alius maliuolus. Quis hoc non sit accipiendum de malicia que sit innata planetis. Inducit enim quantum de se est ad bonum sed in hominibus abusus est que bone nature inclinationes deducunt in malum. Potuerat etiam rememorari quo pacto celestes influxus varias imprimunt et miras tam in lapidibus quam in herbis et metallis proprietates sicut in magnete experiencie cernimus. Sicut preterea dicunt rerum huiusmodi curiosi. quod lapis talis portatus vel inspectus dat audaciam. alius leticiam alius amorem Hec autem omnia quantum habent veritatis nichil aliud probat quam nostram consideratione quoniam acceptiones huiusmodi fiunt non immediate in spiritum rationalem sed in cor

pus ad cuius alterationem hanc vel illam non pa-
rum inclinat spūs ad hūc affectum spūalē vel ad il
lum in se pducēdū queadmodū meorat helizeus e
motasse saltē dum prophetie spm in se vellet excitari
Qd aūt demones dicunt q aliqs huiusmodi virtu-
tes allici vel eiici vel compelli alteri⁹ est speculatio
nis vocāt autē aliq ꝟtutes hmoi ꝟtutes occultas
sicut avicēna. Alii ꝟtutes a tota specie vel q̄ inse-
quuntur formā specificā dei. sicut natura specifica
caliditatis est calefacere. Ita natura specifica ma-
gnetis est sic mouere ferrum. Natura specifica stri
ctionis digerere ferrum. Et ita de reliquis effecti
bus quos non dicunt fieri ex concursu vel actione
qualitatum primarum vel ex cōbinatione earū seu
configuratione queadmodum fuit intentio quorum
dam ad hec principia generalia qualescūqȝ effect⁹
inferiores reducere qui vel non possunt vel difficil-
lime possunt in assignatione tot varietatū in effecti
bus semet euoluere. Inuenimus preterea quosdaȝ
phōrū opinatos esse sicut ex articulis parisieñ con
dēnatis palem elicitur q celestes intelligentie que
stant celum secundum eos taliter agebant in spirit
tum qualiter celū agit in corpus ita vt spiritus se ha
beret solum passiue ad omnē scientiam cognitioneȝ
vel affectionem. Et nil agebat sed agebatur tanq̄
si obiectū lucidū agat ymaginē sui i speculum obie
ctū vel tāq̄ pictor āt scriptor se agat i tabulaȝ put
etiā boeti⁹ in suo de ꝯsolatōe metro ꝯmēorat Dixe
rūt rurs⁹ aliq q hec actō itelligētiaꝝ fit libē in spꝫ
nūc ad hoc cognoscēdū nūc ad illd Alii naṫali neces
sitate id fieri ꝯtēdebāt Ponebāt tñ q dispō spiri-
tus put abstrahit magis aut minus a carnalib⁹ vin
culis ꝛ carcere ceco corꝑis iuuat plurimuȝ vel ipe-

dici radiosos hos influx⁹. Sic saluāt magicā natu-
ralem. sic ꝓpheticam illuīatōēꝫ et ita de plurimis.
Sic ymaginati sunt auicēna. algazel alkind⁹ ꝛ nō-
nulli doctoꝝ xp̄ianoꝝ ponētes illustrari q̄q̄uersum.
et hoc posuerūt aliq̄ fieri ꝑ liberā cōuersionē sp̄us
ſm duplicē faciē suā nūc ad suꝑiora nūc ad īferio-
ra. Aristo. ꝟo nullaꝫ posuit nisi ab infimis fieri co-
gnitionē vel affectiōēꝫ originatius ꝛ īmediate quā
insecuti sunt oēs doctores catholici dū loquuntur
de statu nature destitute nec eleuate per rapt⁹ aut
illustratōes miraculosas sicut dicit petr⁹ q̄ non hu-
mana volūtate allata est aliq̄n prophetia. Raptus
autem extasis apud deuotos tunc ideo dicitur fieri
dum illustratur sp̄us immediate de sursum quia p̄-
ter naturalem cursum vite presentis hoc euenit.

¶ Consideratio decia octaua de passionib⁹ cātis ab innata complexiōe et earum origine

Passiones sp̄uales iuuātur plurimū vel im-
pediūtur ab innata complexione corporali.
Auctorisauit plato q̄ anime insequuntur corpora
non quidē naturale necessitate sꝫ ad spiritum libeꝝ
fiat aspectus ꝛ quadam inclinatione ꝓut corp⁹ ip-
sum subministrat anime tanq̄ instrumentum. Con-
stat em̄ q̄ ad instrumētoruꝫ varietateꝫ consurgit in
operationibus facilitas maior vel difficultas vide-
mus itaq̃ circa mechanicas artes q̄ faber aliter o-
peratur cuꝫ instrumento quadrato aliter cuꝫ acuto
aliter cū ebeti. Sic et scriptor vel pictor. sic erit suo
modo de varia complexione membrorum ꝛ de his
q̄ mēbris ip̄is subfulciūt vt sūt sp̄us corporei tā radi-
cales q̄ fluentes vt est preterea sanguis qui est cō-
munis materia tā mēbrorū q̄ huiusmodi spirituꝫ
Circa q̄d oportet attendere iuxta traditionem me

dicor. q̄ sāguis subtilis et clarus in substantia tem
patus vero in qualitatibus disponit ad gaudiū ma
ius vel minus secundum q̄titatem talis sanguinis
qui generat spiritus splendidos aut tempatos Sā
guis autem clarus ⁊ subtilis et calidus a dominio
qualis est sanguis corporū in quibus color rubeus
dominatur disponit ad velocissimam iram cum sit
velocis inflāmationis ⁊ motus. sed ira hec modicū
est durabilis cum omne subtile ⁊ tenue faciliter re-
soluatur. Si vero sanguis fuerit subtilis et clarus
sed frigidus qualis est corporibus in quibus aquo-
sitas naturalis fleumatis dominatur inclinat ad ti-
morem ⁊ pusillanimitatem que a quibusdam voca-
tur cordis debilitas. Et hoc est q2 spiritus a tali san
guine generatus est modicus frigiditate impedien
te suam generationem. Est etiam grauis et parum
inflammabilis propter frigiditatem ⁊ humiditatem
Ideo superest vt sit ineptus calefacere cordi et ab
exteriori moueri. ꝓpterea neq3 ad irā neq3 ad gau-
dium neq3 ad audaciam potest inclinare. Sanguis
aūt grossus ⁊ calidus si fuerit niger aut tenebrosus
⁊ inequalis grossiciei qui turbidus appellatur qua
lis est sanguis corporum in quibus calor appropin-
quans fini adustionis dominatur. disponit ad tristi
ciam propter tenebrositatem spirituum. et ad iram
propter caliditatem ipsorum. disponit insuper ad ꝑ
tinaciam vel fixam iram propter eorum spissitudi-
nem vel grossiciem Dilatat enim tarde nimis for-
ma eis ipressa et a corpe dissoluuntur. Si vero san-
guis fuerit grossus ⁊ calidus non tamen turbidus
qualis inuenitur in corporibus habentibus cor tem
peratū et epar notabiliter calidum atq3 siccū s3 lō
ge amplius siccum, ⁊ vtentibus dieta mediocri vel

in corporibus temperatis quorum sanguis forti ex
ercitio calefactus et inspissatus modum cepit aduri
et denigrari. nondum disponit ad tristiciam sed ad cō
stantem audaciam quā quidam vocant fortitudinem
cordis disponit quoqz ad mediocrē iram quia leticia
frangit eam cum ad leticiam sint magis proni quam ad
tristiciam. Sed si ex vehemētissimis causis ita for-
tis excitetur in talibus tarde sedatur propter grossiciem
seu spissitudinē predictorum: Sanguis autem grossus et
frigidus non tamen turbidus qualis est in corporibus
cor temperatum et epar siccius et frigidius temperatio sed
magis siccū quam frigidū et vtentibus dicta generatia de
se mediocris sanguinis reddit hominem mediocrem in
omnibus accidentibus animi vt nō magis sit pronus
ad hoc quam ad illud. Sed tamen differt ab his quorum san
guis est temperatus quoniā ex dispositiōe sui sangui
nis est solidus siue cōstans in inchoatis propter gros
siciem spirituū suorum. Si vero sanguis sit grossus
et frigidus et turbidus. sicut in habitibus epar equali
ter frigidum et siccum temperato vel āplius frigidum
et vtētibus his que generant huiusmodi sanguinem dispo-
nit ad celerem et permanentem tristiciam et ad lentaz
vel tardaz iram. Sed si excitetur ira ex forti causa ni
miū perseuerat et inclinat ad odiū vel rancorē. For
titudo tamen ire istorum minor est quam in habentibus gros-
sum et turbidū atqz calidū sanguinem Sed maior quam in
habitibus ipsum subtilē propter quod odiū naturaliter in
ueteratur in istis. Ecce quod scdm ista et similia sumunt
medici signa complexionum et attribuunt alias cō
ditiones sanguineis. alias colericis. alias flegmati
cis. alias melancolicis.
Cōsideratio. xix. in qua ostenditur exēplū grossū passiones
aliquas spūales dispositiōe cāri ex actiōe primarum qualitatū

PAssiōes spūales solent īmutari mediate tñ ⁊ dispositiue p̄ actionē priaꝝ qualitatū Subseqtur hec cōsideratio ad declaratōnē p̄cedētis. Nā varia dispositio sanguīs atq̧ spiritituum causat pn̄cipaliter a multiplici actiōe qualitatū priaꝝ. Sumamus aūt p̄ manudictione declaratiua p̄dictoꝝ exēplū qd ī ebriis quotidie cōspicimus. Cōstat eni aliquos priusq̄ vino se repleuerint tēperatos eē ⁊ sedatos ī passionib⁹ suis ⁊ affectionibus q̄ post vinū abūdāter sūptū trahūtur. hi ad irā vehemētē. hii ad tristiciā melēcolicā. hii ad leticiaz effusā. hi ad spē. hi ad tiorē. hi ad audaciam. hi ad odiū ⁊ īdignationē. hi ad bēignitatē ⁊ amicitiā Cur aūt fit hec tāta varietas nimirū q2 variat accidentalis dispositio sanguis ⁊ hūoꝝ atq̧ spirituū ex actiōe vini ⁊ qualitatū suaꝝ. Quo circa facile ē p̄pēdere q̄tū opet hec vel illa cōplexio fixa quodāmō ⁊ p̄manēs si ī accidētali ⁊ trāseūte dispositōe corpis dissimilis tā q̄ subita ⁊ potēs opatio subsequat adeo q̄dē vt si videris ebriū prius sobriū fere dicere possis hic vtiq̧ n̄ ē ille. Deniq̧ q̄tū psit ī morali negocio cognoscere taliū passionū tales origīes tā apud se q̄ apud alios vel corrigēdos vel docendos non operosū est aduertere. cū nō eadē videant ebriis et sobriis secundum philosophū. aliterq̧ proinde sint ad deuotionem et virtutem inducendi sic vel sic affectati. Quod vtiq̧ vidit sapiens mulier abigail q̄ nabal non nisi post vinum digestum cōmonuit hoc insuper lucidissime tradidit optimus moralis artifex gregorius. in suo pastorali

¶ Consideratio vicesima de passionibus ab ymaginatione causatis et earum effectibus

Passiões oēs p ymaginatiuā ꝟtutē solitē
sūt vel intēdi notabiliter vel minui. Et hic
inserem⁹ de reliqs originibus ip̄aꝝ passio
nū. Itaqꝫ quātā vī hꝫ ꝟtus ymaginatiua tradunt
ph̄antes ꝛ medici p experiētie librū edocti: dicūt eā
ip̄am hr̄e ꝟtutē regitiuā ꝛ imutatiuā totius corpis
Quod vt facili⁹ innotescat supponamus pr̄io cum ph̄o
ꝙ species seu forma rei vel ei⁹ fātasma seu ymago
habet vim alterādi ꝓportionabiliter sicut habꝫ res
cuius ē ymago. queādmodum sp̄ēs ignis habꝫ vim
calefaciēdi. sp̄ēs niuis infrigidandi. non tn̄ in equa
li gradu ad rem ipsam. Supponam⁹ p̄terea ꝙ spi-
ritus aīalis delatiu⁹ est formarū seu specierum. si
cut aer recipit sp̄ēs coloris vel aliorum sensibilium.
Et he sp̄ēs licet non sint sensibiles impressiones in
corporib⁹ dispositis/sicut sp̄ēs coloris causant yma
ginem in speculo. sic ymaginatio turpis figure reci
pitur in spiritibus ꝛ facit ꝛ defertur in deciso semi-
ne tempore talis ymaginationis sp̄ēs ethyopis assi
mulationem inducit ad ethiopem. Hec autem dela
tio forme ymaginarie potest fieri dupliciter: Uno
modo ꝙ ipsam ꝛ forma moueatur ꝛ deferat ad mo
tum sui subiecti. sicut si sal liquefiat in aqua defer-
tur ꝛ expāditur per aquam. Alio modo fit hec dif-
fusio p radicationem ipsius forme ymaginate. que
habet vim suiipsius diffusiuā. ꝛ causat omnē aliarū
specierum ex seipsa sicut lux causat lumē quod cau-
satum potest producere et aliud lumen. Suppona-
mus insuper ꝙ delatio talium formarū p sp̄ūs pōt
ꝓuenire vsqꝫ ad sensus exteriores: quo casu fiet in
sensibus exteriorib⁹ talis sensatio: suo modo qua-
lis fieret si ab intrinsecis obiectis moueretur. Hanc
causam reddūt aliqui cur dormiētes exercēt opera

q̄n̄q̧ vigilantiꝰ: Cur etiā maniaci ⁊ aliq̄ melancolici credunt ea videre vel sentire extrīsecus q̄ non nisi intrinsecus certum est fieri. Hinc euenit vt dum hō est in tenebris et timet putat se q̄n̄q̧ videre ymagines terribiles vel audire sonos horrēdos. quemadmodum melancolici etiam in pleno die et locis lucidis patiuntur talia propter tenebrositatem spirituum quos horret quodāmodo ipsa aīa vel virtus ymaginatiua. Et hinc semꝑ tristes incedunt q꞉ causam tristicie sue secū fecerūt. Hec ē ratio cur aliq̄ timent non timenda. cur in suspitiones mirabiles et falsissimas cadunt ita vt credant se aliq̄n̄ queri ad mortē vel incarcerationem vel spoliationem ⁊ inde fugiūt nemine persequēte trepidantes timore vbi nō est timor. Cognoui talē tempore meo q̄ ingeniosissimus erat ⁊ peritꝰ valde in medicina qui tandem fugit in nemora occulta nec vltra cōparuit. Sic aliq̄s estimabat se gallū ⁊ more galli cantabat. Alius murilegum ⁊ sub lectis mures q̄rebat. aliꝰ ymaginans se hr̄e cornua in fronte verecūdabatur quotienscūq̧ videbat se inspici et fronte tegebat. Alius ymaginans se notari de īfectione lepre vel de morbo caduco omēs hoīm fugiebat ⁊ trepidabat aspectus ⁊ sermones. alius ymagināns se hr̄e pedes ferreos calcabat validissime suꝑ terram. alius ābulare nō audebat fātasiās pedes suos eē vitreos. Sic saluāt expositores aliq̄ quō nabugodonosor cōedebat fenum sicut bos ⁊ cū feris hītabat q꞉ scȝ bouem se esse fantasiabatur. Sic asserūt medici ꝙ imaginatio facit casum ⁊ mortē inducit. Et hāc v̄tutem vsq̧ ad hoc eleuare voluer̄t aliq̄ vt per illam mirabiles īpressiōes fierēt ī elemētis ⁊ ī rebꝰ extrīsecis. vt ꝙ ad imaginationē alicuius sicut refert auicenna ̈ ca

dat camel⁹. Talia sunt innūerabilia nā infinite sūt spēs hmōi fantasiar̄ vel melencolar̄ fm traditiōes medicor̄ quos oratius furores appellat vel īsanias deducēs ī hoc oēs hoīes ī aliquo stultos esse. Mille puellar̄ inquit puerorum mille furores. ꝛ in ecclesiastico dr̄. Stultor̄ infinitis est nūerus. Hec autem consideratio docet ꝙ saluberrimum est assuefieri vt animus noster a fantasmatibus q̄tū possibile est fieri, se denudet ꝛ auertat ī exercitatione sua. Quod q̄liter fieri habeat tetigimus alibi ī tractatulo de practica theologie mistice cōsideratione vltia. Rursus apparet ꝙ periculosū sit hoī dimittere se nimis labi ꝛ ꝓfundari ī imagines vel fantasias p̄serti viciosas ꝛ circa peritura semperqꝫ labētia vt sunt bn̄ficia/honores/diuitie. Nam cum generetur habitus ex actibus frequentatis et habitus causetur. naturaliter fit vt pondere sue inclinationis se immutent imaginatiuā ꝟtutē ꝛ ex consequēti totum hoīem ꝙ necessitate quadā trahit hō velut brutum vt quēad modū sit in illis quos phūs bestiales appellat. Sic vtiqꝫ ver̄ ē ꝙ oīs imaginatio ꝓfundata hꝫ suam insaniā vel ebrietatē ꝛ quasi demoniacā passionē, sicut dicit origines. Ledit quoqꝫ notabiliter seu ꝑuertit totaliter iudiciū rationis vt patet ī philocapitis pariter in ambiciosis. in auaris. in īuidis in īpatientibus in q̄bus verificat illud ꝓuerbiū. Furor fit lesus sepius patiētia. Ita demū ꝑuenit vt demisso vocatiuo casu quo venire est introire in domū dei necesse est. qꝛ nemo sibi assumit hunc honorē sed q̄ vocatur a deo tanq̄ aaron. alii p nōiatiuū casū. alii per genitiuū. alii p accusatiuū: alii per ablatiuū ꝯtēpati passionib⁹ q̄rant ascēdere. Addamus ad hec concursum multiformē flexum ꝛ reflexū quē hn̄t ī potē

tiis cognitis ipe imagines vel fantasmata vel spēs adinuicē ꝛ cū habitibꝰ et passionibus inde sequentibus potētiis affectiuis. ita vt nō sit dubiū quando mirabilioꝛ varietates inde resultet ꝙ sufficeret cōrelsimplex aliqua ymago talis vel talis fantasma vel passio sequens. Quod si fuerit cōcursus ordinatus vt in virtuosis nemo dubitauerit quando oriatur inde suauissime ꝛ mirabilis armonia veluti cytharedorum multorum cytharisantium in citharis suis quā ipa ihabitatrix sapiētitie delectat audire. Alioqn resultat horrenda prorsus ꝛ amarissima tumultuatio tanꝙ moris refrangetis i se ꝛ ad cautes fluctus suos puto non ob aliud dixisse prophetam. Cor impii tanꝙ mare fruēs Deniqȝ sicut diximus de imaginatiua ꝟtute ita ꝓportionabiliter suo mō traducere possumus ad potētias superiores nō organisatas q̄ sunt ratio ꝛ spūs ꝙuis ad actus istaꝝ potētiaꝝ nō seqnatur de ꝑ se corpis imutatio quēadmodū ꝟtus imaginatiua mutat illud. Fit tñ vt actuata vehementer ipsa ratio rapiat ad se quodā mō potentiam imaginatiuam ꝛ ab actu suo suspendat eā. Sicut ipse spiritus similiter actuatus rapit ad se rationez ꝛ imaginationem vt nesciat q̄ huiusmodi est an i corpore vel extra corpus ea q̄ videt intelligat. Rursus fit aliqn̄ redundentia supiorum harum potentiaꝝ i inferiores quemadmodū btitudo anime redundat in corpus et dotabit illud

¶ Consideratio vicesima prima de decacorda psalterio cythara spūali et mistica et de cordis eius

Passiōes triplex spūales ratōales et aniales reddit iꝟtuosis psalteriū decacordum cū cātico i citara. Spūs ei si q̄dā ad ꝓpriationē loquamur psallit rō cantat sensus cytharisat

Videam⁹ in primis de psalterio mistico qḋ ad exẽ plar cordis sicut et cytharaꝫ ars ipsa fabricauit Ho minem⁹ ergo corp⁹ seu lignū nr̄i psalteriū vī affecti uā supiorē ī q̄ tot corde sonabiles extēse sūt quot ꝟ. veritatis assertōnes. vt ꝙ de⁹ pater noster est ꝙ de⁹ ī celis est. ꝙ de⁹ iustus iudex est. ꝛ ita de reliq̄s qua si digito aliquo studiose meditationis sed ne q̄d ni mis spūs hꝫ plectrū discretionis quo tēdit ꝛ remit tit cordas sentētiose veritatis. Rursus corde tales debito moderamine tense ꝛ ꝑcusse reddūt sonos va rios ſm varietatem passionū. ita vt amor q̄d est ge neralis ꝛ radicalis passio stabiliat pro tenore Por ro decē relique passiones efficiūt decē sonos alios pͥcipales De sonis eī lateralib⁹ ꝛ appēdicijs n̄ ē nūerus sicut nec de hmōi passionibus Cōstituam⁹ si placet ꝑ manuductione exemplari psalteriuꝫ ali quod decē cordaꝝ ꝛ decem oꝛonis dn̄ice sententijs sicut ex decē p̄ceptis iuxta imaginationeꝫ augusti ni vel ex alijs scripture locis fabulari potuerat Pri mam cordam sumimus ex hoc nomine pater ꝛ hec appellatur paternalis adoptio secūdam in hoc no mine nr̄. q̄ appellat fraternalis associatio. hēmus tertiā cū dr̄ in celis. hec est dei exaltatio. Habem⁹ alias septem iuxta septē petitiōes q̄ fiunt diuini no minis sctificatio. Sctificetur nomē tuū. dei dn̄atio Adueniat regnū tuū volūtatē diuine ꝛ hūane vni tio. fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. ꝓpͥis deiectio. panē no. quo da. no. ho. debitoꝝ multipli catio. dimitte no. de. nostra. tētationū inuasio. ꝛ ne nos īdu. in tentationē. mali termini notatio. sꝫ libe ra nos a malo. ꝑcute cordā primā digito studiose ꝛ attente meditationis. illa reddet sonitum amoris dei. percute cordā secūdā illā reddet sonū amoris

pximi percute cordā terciā illa reddet constantiaꝫ audacie percute cordā quartā illa reddet sonū ze= li ꝛ ire ī pphanātes dei nomē· ꝑcute cordā quītaꝫ illa reddet sonū scte spei Porro corda sexta dū tā git sonat delectationē atqꝫ leticiā corda septima desideriū ꝛ ꝓsecutionē octaua dolorē odiū nouaꝫ u gā ꝛ horrorē decīa timorem ꝛ de suis viribus siden tibus despationē Potuerat hoc latiori sermōe de duci ostendo ꝙ etiā corda pria ꝗ est paternalis ad optio si tangatur sapienter digito scte meditatio nis apte reddit sonū quēlibet ꝟtuose ꝛ spūalis af= fectiōis. Sit cursus ī alia qualibꝫ ꝗuis nō eq̄ faci litate reperies vt sit sonus tuus multiplicatꝰ super nūerū Et qua resonātia sit ꝙ cadūt ꝛ recedūt mali gni spūs vicioꝝ tanꝙ cytharizāte dauid desinebat neꝙ spūs exagitare saul. ita vt cuilibet decē sonoꝝ principaliū possit aptari vna ex transgressionibus decem pceptoꝝ. Addamus ad hoc ꝙ dum medita tionꝭ fertur super hmōi cordas sententiose ꝟita= tis et ad reddēdum sonoritatē religiose affectiōis seu passiōis fit hoc aliqñ p rōes sūptas ex eternis ꝛ primis sapiētie pricipiis et tūc reddit sonꝰ ī psalte rio tanꝙ de supius. Fit hoc aliqñ p rōes sumptas ex affectibus et sensualibus experientiis ꝛ ita resul tat sonus ī cythara tanꝙ ex infimis. Fit hoc aliqñ p rōes sūptas ex deductione cōclusionū p pricipia pria vel p ratiocīatione ab effectibus ad causas su as sumptā. Et ita redditur cāticū iocundū velut in gutture ꝛ faucibus rōis: Sic psallimus spū et men te cātātes ī cordibus nr̄is cantica dn̄i. Sic cythari zamꝰ mortificatis quodāmō ꝛ p disciplinā desicca tis Alioqn non esset psalterium iocundū cū cytha ra, sic optabat psallere canere ꝛ cytharizare qui di=

cebat: Exurge psalterium ⁊ cythara exurgā diluculo. Sed q̄d p̄cor est exurge diluculo. Puto q̄ est ad primos gratie contēplatiue radios splendentes p anime regionē ꝓtinus erūpere ⁊ velut ex sententia dicere. Bonū est ꝯfiteri dn̄o ⁊ psal' noī tuo altissime misticis modis dictis. Ad annūciādum mane ꝓspi tatis miam tnā ⁊ veritatē tuā p noctē aduersitatis In decacordo psal. cū cantico ī cythara

Cōsideratio vicesima secūda quō sermo passionalis sit vtilis ⁊ quō nō ⁊ quō discretio qn̄q₃ ꝑmittit passiones tā viciosas q̄ laudabiles

Passiōales sermōes assumi possūt vt inducāt hoīes ad ꝟtutē ꝟitate tn̄ ⁊ discretione sp̄ obseruata. Laudat aristoteles ī rethoricis illa iudicia apud que ꝓhibent dici sermones passionales ⁊ vbi veritas nuda ꝓponi iubetur. Recte id q̄dē si nulla ex pte iudex q̄reret aliūde diuerti a tramitate recto iusticii. quēadmodum si nullos vn̄q̄ fieri ꝯtingeret ꝑalagismos. ars de sophisticis elēchis frustra esset. Sz cū ꝑsuasiones passionales quotidie fieri cernam⁹ aduersus ꝟitatē tā p nosipsos in quibus hītant hm̄oi passiones ex corruptela pctī q̄ p alios. Quis ꝓhibuerit sicut arguit augustinus quarto de doctrina xp̄iana. quis inq̄ prohibuerit eloquentiā seu persuasionem rethoricam induci licere ꝓ defensiōe veritatis et ꝓ sua ī cordib⁹ hūanis plātatōe vt libēter ⁊ obediēter audiat veritas aduersus palliatā ⁊ fucatā falsitatē Addim⁹ in consideratiōe q̄ veritas tn̄ et discretio sēper obseruet. Male eī ꝓ veritate certaret falsitas qm̄ non fiūt mala ⁊ bona eueniāt Similiter nec asserenda falsa sunt vt veritas confirmetur. Proīde si mouere quesieris aliquem p sermones passiōales nō ob

seruata discretiõe nichilominus magis effeceris q̄
si equum velocem simulares ad currendum. Sicut
eni discretio sine affectione passiõi iacet. sic affectio
sine discretione precipitat. Qua in re placeat attē=
dere quas industrias obseruat discretio. discretio ꝑ
mittit passiones aliquas viciosas succrescere dum
virtutibus curam ĩpendit. Docet q̄ppe eam euan=
gelica ꝑabola de nō extirpādis ꝓ omni tp̄e zizaniis
ne simul eradicet̃ ⁊ triticū. Raro ei vel nūq̄ germi
nat triticū in nobis virtutis sñ zizaniis ⁊ paleis ali
cuiꝰ vanitatis p̄sertim cū primū necesse sit eē illud
quod aiale est s̄m apostolū. deinde illud qđ sp̄uale.
Viderit ergo q̄ ĩdiscrete se habeāt eruditores pue
roꝝ vel alioꝝ aialiū hoĩꝫ q̄ paꝝ dr̄nt ĩ moribꝰ a pue
ris si ꝓtinꝰ eos q̄sierint exuere ab oĩ passione vicio
sa eos velud ad sp̄ualem senectutem ĩsubito ꝓuehe
re cōtenderint. Si demū sñ ordĩe ⁊ tp̄e zelus eoꝝ
nō s̄m scientiā ĩplacabili feruore ĩmo furore passio
nē oēm ꝓsequi molit̃ āplius vero ꝑmittit discretio pas
siones aliquas germinare vel crescere nō q2 place=
ant aut pulcre sint. ne deteriores ĩualescāt passiōes
sicut retūditur clauꝰ clauo. ⁊ dolor est medicia do=
loris. Sic eum respectus humane laudis vel timor
ĩfamie vincit/aliqñ turpiores adulterioꝝ et stupro=
rum rapinaꝝ aut alioꝝ hm̄oi flagitioꝝ operatiōes
Sic tollerabilius est ꝑmittere diuisionem odiosam
fieri inter quasdā ꝑsonas q̄ ĩpudico se amore com
maculent. Sic ad felicem reipublice ministrationē
inducuntur ip̄i pn̄cipes aliqñ ꝑ fame repromissio=
nem sic ad litteras cognoscēdas ꝓdest pueris emu/
latio quedam licet viciosa vt socios exuperēt. Rur=
sus discretio sicut permittit passiones aliquas virtu
perabiles, sic ali q̄s laudabiles p̄serti feruidas ⁊ su

blimes qn cessat inducere si in deteriorem exitũ eas
dsũ iri cognouerit vt puta si parere si frenum suum
pati postea recusarent. Non enĩ p̄sentia tantũmo-
do spectare satis hʒ discretio sʒ rex exitus pruden-
ter ipsa metik. Nichil quidẽ sublimius sʒ nichil peri
culosius ⁊ tentationibus magis expositũ q̄ ābula-
re p viam affectionis amorose dũ vehementiā in se
hʒ sic amor vt i. ʒ. di. i. vehementissima est passionum
Postremo placet ipsi discretioni sobria mẽs ⁊ mo
destia si tñ solicita est ābulare cũ deo suo p viā man
datoꝝ suoꝝ et hoc via regia a patribus trita tā q̄ si
iumẽtum sit apud deũ tā q̄ p̄terea sit asina quā agi
tat iesus in hirlm̄ plus in q̄ placet talis q̄dam rudis
mẽs ⁊ arida t̃ra sine aq̄. q̄ si reiecto freno discretio
nis q̄reret ductu ppꝛioꝝ affectuũ mirabilius supra
se perrupta mõtium contemplationis p alta ⁊ subli
mia sapientie p desideria flãmantia q̄bus accendi
tur feliciter q̄dem si discretioni semp̄ īhesrit salua
re se in mõte et illic despectis ymis iubilare deo in
decacordo psalterio cũ cantico in cythara et cũ pro
pheta Abacuc dicere ex sententia. Super excelsa
mea deducet me victor in psalmis canentem.

¶ Explicit tractatus notabilis. de passioni
bꝰ aīe. Editus a magistro Johanne Gerson
cancellario parisiensi. necnon professore sa-
cre theologie eximio.

cielo

[illegible]

